

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

КАФЕДРА ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ

**НАУКОВО ДОСЛІДНИЦЬКА РОБОТА
СТУДЕНТА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ
СПЕЦІАЛІСТІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА
СПОРТУ**

Ужгород, 2020

УДК 796 (075.8): 37.015 - 057

T-50

Товт В.А.

Науково дослідницька робота студента в системі підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту: навч. посіб./ укладачі В.А.Товт, Н.В.Степчук. – Ужгород: «ТОВ "РіК-У"», 2020. - 148 с.

Навчальний посібник «Науково дослідницька робота студента в системі підготовки спеціалістів фізичної культури та спорту» призначений для забезпечення освітніх програм підготовки фахівців за спеціальностями 014 Середня освіта (фізична культура) та 017 Фізичне виховання і спорт. Він містить рекомендації щодо науково-дослідної роботи студентів, загальні правила і поради з підготовки та захисту дипломних робіт. В навчальному посібнику достатньо повно висвітлюються питання основ наукових досліджень, спеціальна термінологія, надаються методичні рекомендації студентам стосовно проведення досліджень та покрокових дій з виконання дипломних робіт. Розділи містять посилання на нормативну базу, в якій визначаються вимоги до наукових видань загалом, та дипломних робіт зокрема. Навчальний посібник є корисним як для викладачів, так і студентів ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Ключові слова: науково-дослідницька робота, студенти, фізична культура і спорт, методика підготовки, дипломні роботи.

Рецензенти:

канд. наук з фіз. виховання і спорту, доцент Молнар М.В.

канд. наук з фіз. виховання і спорту Семаль Н.В.

Рекомендовано до друку редакційно-видавничою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
протокол № 1 від 05.02.2020 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
протокол № 1, від 7 лютого 2020 р.

Ужгород, 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ГЛОСАРІЙ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ	6
ПЕРЕДМОВА	8
Розділ 1. ЗАГАЛЬНЕ ПОНЯТТЯ ПРО МЕТОДОЛОГІЮ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	10
Розділ 2. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ У ФІЗИЧНІЙ КУЛЬТУРІ ТА В СПОРТІ	15
Розділ 3. ДИПЛОМНА РОБОТА - ВАЖЛИВА ЛАНКА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА	24
Розділ 4. ВИМОГИ ДО ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ ТА АЛГОРИТМ ЇЇ ПІДГОТОВКИ	29
4.1. Нормативні вимоги до дипломної роботи	29
4.2. Вибір теми досліджень (крок перший)	31
4.3. Способи здійснення пошуку літературних джерел (крок другий)	32
4.4. Осмислення наукової проблеми досліджень та способів її вирішення (крок третій)	38
4.5. Визначення технології проведення наукових досліджень (крок четвертий)	42
Розділ 5. СТРУКТУРА ПИСЬМОВОЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ ТА ПІДГОТОВКА ЇЇ ОСНОВНИХ РОЗДІЛІВ	47
5.1. Вимоги до розділу дипломної роботи «ЗМІСТ»	47
5.2. Підготовка розділу «ВСТУП»	49
5.3. Підготовка розділу I. «ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ»	51
5.4. Підготовка розділу II. «ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИ	54

ДОСЛІДЖЕННЯ»	
5.5. Підготовка розділу III. «РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ»	57
5.6. Підготовка розділу «ВИСНОВКИ»	60
5.7. Підготовка розділу «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ»	61
5.8. Підготовка розділу «ДОДАТКИ»	63
Розділ 6. ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	64
6.1. Загальні вимоги	64
6.2. Вимоги до розділів дипломної роботи	65
6.3. Ілюстрації	68
6.4. Таблиці	72
6.5. Формули і рівняння	73
6.6. Посилання	74
6.7. Нумерація	75
Розділ 7. ДЕРЖАВНА АТЕСТАЦІЯ ЯК ФОРМА ЗАХИСТУ ДИПЛОМНОЇ РОБОТИ	78
7.1. Порядок проведення захисту дипломної роботи	78
7.2. Методика оцінювання дипломної роботи	81
7.3. Корисні поради	82
РЕЗЮМЕ	89
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	91
ДОДАТКИ	93

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АПП – *алфавітно-предметний покажчик*
- ВАК – *Вища атестаційна комісія*
- ДВНЗ – *Державний вищий навчальний заклад*
- ДСТУ – *Державний стандарт України*
- ЕКГ – *електрокардіограма*
- ЕОМ – *електронно-обчислювальна машина*
- ЖЕЛ – *життєва ємність легенів*
- ЗВО – *заклад вищої освіти*
- КГ – *контрольна група*
- КТ – *комп'ютерна томографія*
- МОН – *міністерство освіти і науки*
- МРТ – *магнітно-резонансна томографія*
- ПГ – *порівняльна група*
- НДР – *науково-дослідна робота*
- СМГ – *спеціальна медична група*
- УжНУ – *Ужгородський національний університет*
- ФП – *фізична підготовка*
- ФКіС – *фізична культура і спорт*

ГЛОСАРІЙ СПЕЦІАЛЬНИХ ТЕРМІНІВ

Аксиома - це положення, яке приймається без експериментальних доказів через свою безпосередню переконливість та наочність. Наприклад, однією із аксіом у економічних науках є постулат про обмеженість ресурсів.

Гіпотеза (припущення) - недоведене твердження, припущення або здогадка. Зазвичай, гіпотеза висловлюється на основі ряду спостережень, які її підтверджують і тому виглядає правдоподібно. Гіпотезу згодом або доводять, перетворюючи її у встановлений факт, або ж заперечують (наприклад, вказуючи на контрприклад), переводячи в розряд помилкових тверджень. Недоведена і неспростованими гіпотеза називається відкритою проблемою.

Закон - словесне або математично сформульоване твердження, яке описує співвідношення або зв'язки між різними науковими поняттями, запропоноване як пояснення фактів і визнане на даному етапі науковцями.

Категорії - поняття, які набувають широкого змісту і вживаються у різних значеннях з декількома відтінками.

Метод теоретичного аналізу і синтезу - різновид теоретичних досліджень під час визначення проблеми пошуку, формулювання гіпотези, завдань дослідження; використовують їх і з метою коригування експерименту, при підведенні підсумків дослідно-пошукової роботи, формулюванні висновків та рекомендацій.

Наукове дослідження - це процес дослідження певного об'єкта (предмета або явища) за допомогою наукових методів, яке має на меті встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення в інтересах раціонального використання у практичній діяльності людей (напам'ять).

Науковий експеримент - набір дій та спостережень, які виконуються для перевірки (істинності чи хибності) гіпотези або наукового дослідження.

Науковий метод (або методи наукового дослідження) - форма пізнання, один з основних методів наукового дослідження, в якому вивчення явищ відбувається в доцільно вибраних або штучно створених умовах, що забезпечують появу тих процесів, спостереження які необхідні для встановлення закономірних зав'язків між явищами.

Наукова ідея – це інтуїтивне пояснення явищ без експериментальної аргументації та осмислення всієї сукупності зав'язків, на основі яких

робляться висновки. Вона ґрунтується на вже існуючих знаннях, але виявляє непомічені закономірності. Наука виділяє два види ідей: конструктивні і деструктивні, тобто ті, що мають чи не мають значущості для науки і практики.

Науковий факт – це знання у формі твердження, достовірність якого доведена дослідженнями. Наукові факти характеризуються такими властивостями, як новизна, точність і об'єктивність і достовірність.

Науковий результат - нове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації.

Наукова концепція - система поглядів, теоретичних положень, основних тверджень щодо об'єкта дослідження, які об'єднані певною ідеєю.

Поняття - форма мислення, яка відображає істотні властивості та зв'язки між предметами і явищами в їхній суперечності; думка або декілька думок, що узагальнює та виділяє предмети деякої групи за специфічними для них ознаками.

Постулати - різновид принципів, твердження, які приймаються в межах певної наукової теорії як істина, хоча і не можуть бути доведені засобами цієї теорії і тому виконують у ній роль аксіом.

Принципи - ключові, вихідні положення, ступінь систематизації знань. На відміну від законів принципи в природі об'єктивно не існують, а визначаються науковцями.

Проблема - складне теоретичне або практичне питання, що потребує розв'язання, вивчення, дослідження.

Системний аналіз - науковий метод пізнання, що являє собою послідовність дій з установами структурних зав'язків між змінними або елементами досліджуваної системи. Спирається на комплекс загальнонаукових, експериментальних, природничих, статистичних, математичних методів.

Спостереження - метод наукового дослідження, що полягає в систематичному та планомірному сприйнятті об'єкта, в ході якого здобувається знання про його зовнішні сторони і властивості. Для спостереження використовуються спеціально створені прилади, що виступають як продовження й посилення органів чуття людини, а також - як знаряддя впливу на об'єкт.

Теорія - система знань, що полягає в передбаченні якого-небудь явища. Теорія формулюється, розробляється і перевіряється згідно з науковим методом. Стандартним методом перевірки теорій є експеримент.

Терміни - поняття, які мають відтінок спеціального наукового значення. Це може бути слово чи словосполучення, яке несе конкретний науковий зміст.

ПЕРЕДМОВА

Концепція освітньої діяльності в сучасній вищій школі приділяє велику увагу науково-дослідницькій роботі, оскільки саме ця робота формує у студентів необхідні компетентності для самовдосконалення та творчого мислення. В процесі навчання науково-педагогічні працівники ЗВО мають допомогти студентам віднайти шлях до отримання нових наукових знань, навчити користуватися методами наукового дослідження, а студенти вже в свою чергу повинні використати ці знання, щоби відкрити для себе необмежені можливості та передові досягнення науки, набути необхідне в сучасному житті критичне мислення, важливі професійні навички і вміння до розв'язання актуальних проблем своєї професії. Саме тому творчий науковий пошук всього нового, що дуже швидко з'являється в галузі освіти, педагогіки, спорту та фізичній культурі, творча активність студентів під час виконання наукових робіт є тими «лакмусовими папірцями», які визначають їхню майбутню професійну майстерність.

Наукова підготовка студентів під час навчання в ЗВО проводиться за трьома напрямками: в межах навчального плану, під час роботи у наукових гуртках та під час самостійної роботи. Керівництво НДР студентів здійснюють наукові керівники, які викладають в ЗВО дисципліни освітньої програми відповідної спеціальності. Зазвичай науковими керівниками призначаються досвідчені викладачі, що мають науковий ступінь та (або) вчене звання. Підсумком кожного етапу наукової підготовки студентів є їх курсові роботи, опубліковані наукові тези і статті, виступи на наукових конференціях, участь у наукових олімпіадах, підготовка та захист дипломних робіт (проектів).

Після курсових робіт і публікацій наукових тез та статей, участі у наукових конференціях та олімпіадах, підготовка дипломних робіт є важливим етапом наукової підготовки студентів та однією із офіційних форм їх звітності за завершений цикл навчання.

В дипломній роботі повинні бути використання знання та практичні навички, отримані студентом у процесі освоєння теоретичного і практичного курсу підготовки за відповідною освітньою програмою. Як правило, освітня програма передбачає підготовку дипломних робіт з використанням знань тих дисциплін, які є професійно-орієнтованими для тієї чи іншої спеціальності.